

فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر

سال چهارم، شماره هشتم، بهار ۱۳۸۹

تاریخ پذیرش: ۸۸/۱۲/۸

تاریخ دریافت: ۸۸/۸/۲۹

صص ۲۴۲ - ۲۱۳

بررسی تاثیر دانشگاه بر امور اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی زنان

پرویز سعیدی^۱ و معصومه مسگری^۲

چکیده

رویکرد اکثر کشورهای جهان در دهه‌های اخیر به موضوع اشتغال، کارآفرینی و توسعه است. که موجب گردیده موجی از سیاست‌های توسعه در این بخش در دنیا ایجاد شود. تامل در وضعیت اقتصادی و روند مراحل پیشرفت و توسعه در کشورهای پیشرفته و در طلب توسعه بیانگر آن است که این کشورها توانسته‌اند به پیشرفت‌های چشمگیری در زمینه‌های اشتغال و توسعه بالاخص در حوزه زنان دست یابند و یا حداقل بحران‌های پیش آمده را پشت سر گذاشته و یا مهار نمایند.

Dr.ParvizSaeedi @ yahoo. Com

۱- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول (نویسنده مسؤول)

۲- کارشناس ارشد تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تاسیس دانشگاه بر زنان دانشجو و فارغ التحصیل انجام گرفته است. روش تحقیق در این پژوهش، تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی (Surrey) است. جامعه آماری تحقیق شامل دانشجویان ترم آخر زن کلیه رشته‌ها و فارغ التحصیلان دانشگاه از سال ۱۳۶۷ الی ۱۳۸۵ که تعداد دانشجویان ترم آخر زن در سال مورد مطالعه ۱۰۷۱ نفر بوده که با استفاده از جدول کرجسی - مورگان (Kerjcie and morgan) حجم نمونه ۲۲۰ نفر انتخاب گردید و تعداد فارغ التحصیلان زن ۲۶۳۹ نفر بوده که حجم نمونه ۳۰۰ تعیین شده است. به منظور جمع آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه مقیاس درجه بندی لیکرت (Likert) در طیف پنج گزینه‌ای استفاده شده است. آماره‌های استخراجی از طریق نرم افزار آماری (Spss) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و کلیه فرضیه‌های تحقیق با ضرایب بالایی مورد تأیید قرار گرفتند.

واژگان کلیدی: دانشگاه - زنان - زنان تحصیل کرده - امور اقتصادی - امور فرهنگی -

امور اجتماعی

مقدمه

نظام آموزش عالی به واقع بزرگترین و پیچیده‌ترین دستاوردها و صنعت‌های بشری به شمار می‌آید. تحولات سال‌های اخیر سازمان‌ها و نظام‌های اجتماعی را دگرگون نموده و انتظارات جدیدی برای مراکز علمی به خصوص دانشگاه‌ها بوجود آورده است.

کارکردهای سه گانه آموزش عالی به عنوان تولید دانش از طریق پژوهش، انتقال دانش به معنای آموزش به صورت نرم افزاری و سخت افزاری، و نیز نشر اشاعه دانش به صورت تدوین فرهنگ مطلوب و ارائه خدمات و اطلاع رسانی آن چنانکه یونسکو در سال ۱۹۹۳ در گزارش

خود به آن اشاره کرده است دانشگاه‌ها را به خیزش علمی و فرهنگی دعوت می‌کند. نتیجه این تلاش جمعی دانشگاه را در آستانه تعریف و آرمان‌ها و رسالت‌های جدیدی قرار می‌دهد. دانشگاه به عنوان یک نهاد اجتماعی باید آماده شود که به ارزیابی و تحلیل منطقی وضع موجود جامعه پردازد و هدف‌هایی را برای حرکت منسجم آینده کشور ترسیم نماید. دانشگاه باید پیشگام اشاعه آزادانه افکار و وحدت ملی جامعه باشد؛ به تحلیل و حل مسائل اساسی که کل جامعه با آن روبرو است کمک کند و نقش خود را در تبیین جهانی شدن پدیده‌ها به عنوان یک واقعیت ایفا نماید. بنابراین ضرورت دارد دانشگاه‌ها دارای نظام‌های ارتباط با موسسات فرادانشگاهی موازی که به تولید و خلق دانش جدید می‌پردازند، باشند. آنها موظفند که از طریق پژوهش‌های اساسی و بنیادی به تولید علم پردازند. آنها مسئولیت نشر اشاعه فرهنگ مکتوب را به عهده دارند؛ و متعهدند دائماً برای اشاعه فرهنگ توحید و یکتا پرستی، محبت و برادری، نظم اجتماعی و وجدان کاری، حساسیت و تعهد پذیری اجتماعی و شایسته سالاری دینی تلاش مجدانه و پیگیر داشته باشند. به مثابه مخازن اندیشه و محل تربیت گنجینه‌ها و سرمایه‌های ملی، مسئولیت رهبری و تزکیه یکایک آحاد جامعه دانشگاهی را بر عهده دارند، سرانجام به عنوان یک نظام و نهاد پویا نقش هدایتی و رهبری مشارکت فکری مردم را در اداره جامعه ایفا می‌کنند. (اکرامی، ۱۳۸۲، ص ۵۵).

بعد از انقلاب اسلامی به آموزش زنان خصوصاً آموزش عالی آنها توجه بسیار شده است. آمار بدست آمده بیانگر این ادعا است که در سال تحصیلی ۱۳۸۰ پذیرفته شدگان زن با ۶۰٪ قبولی از سهم بیشتری نسبت به مردان برخوردار بوده‌اند که این نشانه رشد فکری و اجتماعی و توان بالقوه زیاد این قشر از جامعه است. با توجه به افزایش پذیرفته شدگان زن در دانشگاه‌ها، طبیعی است که باید با برنامه‌ریزی‌های صحیح امکان استفاده از این نیروی عظیم فراهم گردد.

با توجه به روند رو به افزایش تعداد پذیرفته شدگان زن در سال‌های آتی به نظر می‌رسد که از یک طرف فرصت استثنایی برای جامعه به منظور کشف و بهره‌برداری از این استعدادها فراهم شده و از طرف دیگر در صورت عدم برنامه‌ریزی و استفاده صحیح از آنها بحران اشتغال شدید می‌شود. مسأله نگرش فرهنگی مردم ما به کار و شغل زن نیز مسأله مهمی است که باید در رابطه با توسعه پایدار مورد توجه قرار گیرد. اصلاح نگرش فرهنگی جامعه به کار زنان چه در حوزه تولید و چه در حوزه‌های دیگر مانند خدمات اجتماعی می‌تواند جایگاه زنان را در عرصه‌های کار و تولید ارتقا بخشد.

بنابراین نادیده انگاشتن کار و فعالیت اقتصادی زنان که نیمی از جمعیت فعال اقتصادی کشور محسوب می‌شوند رسیدن به سازندگی و شکوف نمودن اقتصاد کشور و دست یافتن به اصول مهم توسعه ممکن نخواهد بود.

تغییر و تحول اشتغال زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی جامعه به گونه‌ای بوده است که بیشترین نسبت کاهش اشتغال زنان در بخش صنعت مشاهده می‌شود. علاوه بر آن، با توجه به افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان زن از مراکز آموزش عالی کشور، عملاً به تبعیض جنسی در بازار کار حاصل گردیده است. به نسبت افزایش سطح تسهیلات زنان انتظار می‌رود شرایط لازم برای ارتقای مدیریتی و اشتغال زنان در پست‌های حساس مملکتی نیز به وجود آید که بنظر می‌رسد این امر بوجود نیامده است. بعبارت دیگر میزان حضور زنان در رده‌های مدیریتی، اعم از مدیریت کلان و خرد، در کشور ما بسیار ناچیز است. زنان ما نه تنها در آغاز استخدام فرصت مساوی با مردان ندارند، بلکه در طی مراتب صعودی پیشرفت نیز از شانس چندانی برخوردار نیستند. این معضل مهم که نشان از تأخر فرهنگی دارد و ناشی از تعمیق نامنصفانه تفاوت‌های ضمنی زنان و مردان در حوزه‌های کاری است، تبعات منفی خود را بروز داده و

باعث شده است که از توانمندیهای فکری و تخصصی و قابلیت‌های مدیریتی زنان استفاده مناسب بعمل نیاید (زاهدی، ۱۳۸۱، ص ۹۷).

دانشگاه آزاد اسلامی بدون شک نظام جمهوری اسلامی را در فایق آمدن بر بحران‌های اساسی کم بودن دانش آموختگان و فارغ التحصیلان، عدم توسعه منابع انسانی به عنوان ثروت ملی، نابرابری در دسترسی آحاد جامعه به آموزش عالی، تنگناها و محدودیت‌های منابع مالی و تضییع امکانات بی‌شمار مادی و معنوی در کشور مدد رسان بوده است (جاسبی، ۱۳۷۸، ۲۲).

بطور کلی، آثار فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی بسیار مهمتر از فواید اقتصادی و فردی آن است. لیکن بسیاری از فایده‌های فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی قابل سنجش و اندازه‌گیری به پول نیست. اما نباید پنداشت که چون منافع فرهنگی و اجتماعی آموزش عالی در قالب درآمد برای افراد به خصوصی قابل ارزیابی نیستند از اهمیت کمتری برخوردارند.

چارچوب نظری تحقیق

دانشگاه برای هر کشوری نقش زیربنایی دارد. دانشجو، تضمین‌کننده فردای جامعه است. در واقع از روی دانشجوی امروز می‌شود فردای هر جامعه را شناخت یا حدس زد. آن کسانی که با نیت ریشه کن کردن ایمان دینی در کشور ایران به دانشگاه پرداختند و محیط دانشجویی را به تفکرات ضد دینی یا اوهام ضد دینی یا سرگرمی‌های ضد دینی آلوده کردند، خیلی خوب فهمیدند که چه کار می‌کنند و برای اجرای هدف پلیدشان، حقاً بر روی نقطه اصلی تکیه کردند. (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با تشکل‌های دانشجویی قم مورخ ۱۳۷۴/۹/۱۸)

بعد از انقلاب اسلامی (۱۳۵۷) آموزش عالی ایران تحولات کمی و کیفی عمیقی پیدا کرده است. و گسترش آموزش عالی با جهت‌گیری دینی-اسلامی، ارزشی، مردم‌سالاری و به نوعی تخصص‌گرایی توأم بوده است. بعد از بازگشایی دانشگاه‌ها در سال ۱۳۶۳ (۱۹۸۳)

تحولات ساختاری، انسانی و کالبدی عظیمی در نظام آموزش عالی ایجاد شده است. در سال ۱۳۶۰ (۱۹۸۱) دانشگاه آزاد اسلامی، به عنوان یک دانشگاه خصوصی، در بعد وسیعی با ۷۳ شعبه و ۷۰ مرکز تاسیس شد (Shamsavary, 1992, 328) تا اوایل دهه ۱۹۹۰ دانشجویان دختر فرصت مساوی برای مشارکت در بعضی از برنامه‌ها و دوره‌های آموزش عالی خصوصاً در برخی برنامه‌ها و رشته‌های هنری، فنی مهندسی، کشاورزی و... را نداشتند (Ibid, 328). به عبارت دیگر تا اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی آموزش عالی ایران در برخی رشته‌ها و دوره‌ها با پدیده (موسسه‌ها و مراکز آموزش عالی تک جنسیتی) به تعبیر لیونز (Lyons, 1999, 1523) روبرو بوده است.

امروزه در اکثر کشورهای دنیا نقش‌های جنسیتی عمیقاً تغییر پیدا کرده و در راستای افزایش مشارکت زنان در کلیه امور اجتماعی از جمله آموزش عالی پیش می‌رود. ون ولی (Van Valey, 2001, 8) معتقد است که یکی از تحولات مهم نظام‌های آموزش عالی خصوصاً در آمریکای شمالی، تحول در میزان مشارکت زنان در آموزش عالی است. بنا به گزارش وی در سال تحصیلی ۲۰۰۰-۱۹۹۲، ۵۵ درصد از دانشجویان دوره کارشناسی را زنان به خود اختصاص داده‌اند و به نظر می‌رسد که تا پایان دهه حاضر (۲۰۱۰م) به ۶۰ درصد برسد.

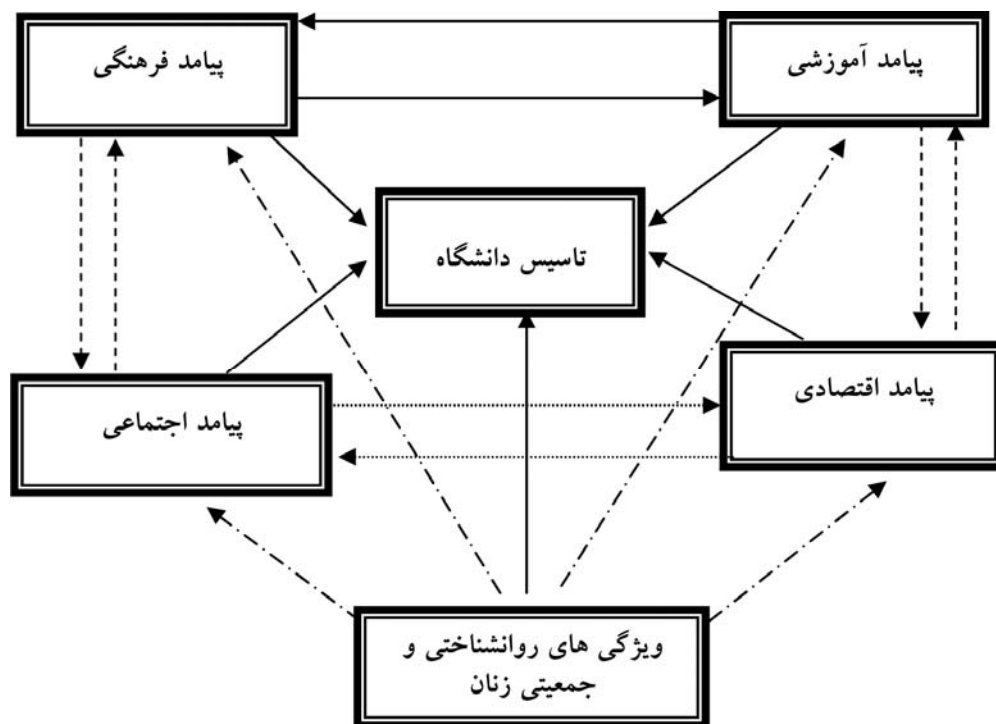
مطالعات بین‌المللی توسط رامیرز و ووتیپکا (Ramirez and Wotipka, 2001, 231) که در ۶۷ کشور توسعه یافته، در حال توسعه و عقب مانده دنیا نشان می‌دهد که در دو دهه گذشته یعنی از ۱۹۷۲ الی ۱۹۹۲ مشارکت زنان در آموزش عالی رشد صعودی داشته است. لیکن این رشد حالتی آهسته ولی پیوسته بوده است. این افزایش مشارکت هم در رشته‌های علوم و مهندسی و هم در رشته‌های انسانی و غیرمهندسی اتفاق افتاده است.

کلی (Kelly, 1992, 1525) معتقد است که مشارکت زنان در آموزش عالی باعث مشارکت بیشتر آنها در نیروی کار جامعه می‌شود. بنابراین، می‌توان اذعان کرد که هرچه زنان در آموزش عالی و کسب تجربیات تحصیلی، مشارکت بیشتری داشته باشند شانس بیشتری برای توسعه شغلی و نیل به مشاغل با مراتب بالا خواهند داشت.

آموزش عالی در طی دوره‌های گذشته و به طور گسترده‌ای قابلیت و استعداد خود را برای تغییر و کمک به پیشرفت جامعه به اثبات رسانده است و در مقایسه با سایر موسسات آموزش عالی، دانشگاه‌ها با دو مزیت قابل توجه شامل وجود اندیشمندان و دسترسی بیشتر به تجهیزات پیشرفته برای آموزش و پژوهش برتری خود را حفظ کرده‌اند. ایکسیا از هوا (Xiaozhou, 2001).

علاوه بر این دانشگاه‌ها وظیفه مهمی در تربیت دانشجویان و معلمان برعهده دارند و استادان دانشگاه‌ها می‌توانند نقش مهمی در به کارگیری استراتژی‌های آموزشی و فرهنگی که برای یادگیری در طول زندگی لازم‌اند، ایفا کنند. در نتیجه می‌توان گفت که تجارب یادگیرندگان در آموزش عالی، پیامدهایی برای یاددهی و یادگیری و مباحث فرهنگی در تمام سطوح نظام آموزشی به دنبال دارد (Knapper and Cropley, 2000).

در انتخاب الگوی نظری این پژوهش سعی شده که هم عوامل اجتماعی- فرهنگی و هم عوامل اقتصادی و اشتغال زنان مورد توجه قرار گیرد. شکل (۱) الگوی نظری این پژوهش را ارائه می‌دهد:

نمودار شماره ۱ مدل نظری تحقیق

تعاریف عملیاتی اصطلاحات

- ۱- پیامدها: منظور از پیامدها در این تحقیق نتیجه عملکرد دانشگاه در ابعاد آموزشی، فرهنگی، اقتصادی دانشگاه می باشد.
- ۲- پیامد آموزشی: منظور از پیامدهای آموزشی در این تحقیق، افزایش میزان معلومات علمی و دانش افزایی فارغ التحصیلان و دانشجویان زن جهت ارتقاء به سطوح بالاتر است.
- ۳- پیامد فرهنگی: منظور جامعه پذیری زنان دانشجو و فارغ التحصیلان حضور آنان در عرصه های مختلف فرهنگی است که به واسطه وجود دانشگاه به وجود آمده است.
- ۴- پیامدهای اقتصادی: منظور از پیامدهای اقتصادی تحقیق، تحول در کمیت و کیفیت اشتغال زن است.

مؤلفه‌های فرهنگی

شناخت نگرش‌ها، آگاهی‌ها و باورهای فرهنگی از اساسی‌ترین نیاز بنیادی در امر برنامه‌ریزی فرهنگی و پیگیری تحولات آن در آینده است. نگرش‌ها عبارتند از احساسات، عقاید و زمینه‌های رفتاری نسبتاً مخفی که در جهت اشخاص، گروه‌ها، اندیشه‌ها و امور سوق داده می‌شود

مؤلفه‌های اجتماعی

یکی از شاخص‌های مهم اجتماعی در توسعه هر کشور سواد است. سواد موجب ارتقای آموزش عمومی جامعه می‌شود و بر میزان و چگونگی مشارکت سیاسی، اجتماعی مردم تاثیر می‌گذارد.

در اصل سوم قانون اساسی یکی از وظایف دولت جمهوری اسلامی ایران را تامین حقوق همه جانبه افراد از زن و مرد دانسته و مشارکت عامه مردم را در تعیین سرنوشت اجتماعی و فرهنگی را یادآور شده است. (قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱ صص ۲۴-۲۲)

در سنت پیامبر اکرم (ص) نیز زنان جایگاه ویژه‌ای داشتند، گرچه در آن زمان حضور زنان در عرصه مدیریت اجتماعی و نظامی متعارف نبوده اما ارتقای سطح حضور زنان در جامعه و نوع برخورد با آنان زمینه حضور سیاسی و اقتصادی و اجتماعی زنان را فراهم می‌ساخت.

مؤلفه‌های اشتغال

یکی از شاخص‌های مرتبط با میزان اشتغال زنان «سواد و تحصیلات» است. تحصیلات معیار عمده‌ای برای یافتن کار در بخش‌های جدید شهری است و بررسی‌های انجام شده در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که حداقل تحصیلات «در بخش متوسط» برای بدست آوردن یک شغل کارمندی لازم و تقریباً تمام مشاغل بخش جدید نیازمند «سواد پایه» است. از

سوی دیگر تحقیقات نشان می‌دهد که زنان شاغل تحصیلات بالاتری نسبت به زنان خانه دار داشته‌اند. به این معنی که تحصیلات بالاتر شانس دسترسی به شغل را افزایش می‌دهد. از طرف دیگر می‌توان گفت که اشتغال نیز در ایجاد انگیزه برای ادامه تحصیل و ارتقای شغل نقش موثری دارد (خسروی، ۱۳۷۸۴ ص ۸۵).

رابطه آموزش و تمایل به کار کردن زنان به طور قاطع بستگی به امکانات و تسهیلات آموزشی و تربیت حرفه‌ای دارد که در اختیار مردان و زنان گذارده می‌شود. هر چند که دوگانگی از نظر فعالیت اقتصادی می‌تواند وجود همبستگی بین آموزش و میزان فعالیت زنان را تعیین کند ولی تا انجام بررسی‌های دقیق و ژرفاگر باید آنرا با قید احتیاطی تلقی کرد. دیگر اینکه با فراهم کردن امکانات آموزشی و تربیت حرفه‌ای می‌توان انتظار داشت که مشارکت زنان در زندگی اقتصادی بیشتر شود و رابطه مثبت بین سطح آموزش و فعالیت اقتصادی زنان برقرار گردد (امین زاده، ۸۱، ج ۲، ص ۱۸۱).

روش تحقیق و متغیرهای تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق توصیفی و از نوع پیمایشی است. زیرا هدف آن توصیف عینی، واقعی و منظم خصوصیات یک موقعیت یا موضوع است (نادری و سیف، ۱۳۶۸، ص ۶۹).

در این روش ما در پی آن نیستیم که به شیوه تحقیقات تجربی، به دست کاری عوامل و متغیرها پردازیم و یا برای وقوع رویدادها شرایطی را ایجاد کنیم بلکه می‌خواهیم به توصیف، یا تحلیل روابط بین متغیرها پردازیم. در این تحقیق متغیر وابسته پیامدهای فرهنگی و اجتماعی زنان و متغیر وابسته تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی است.

اهمیت تحقیق

طی چهل سال اخیر، مخصوصاً بعد از انقلاب اسلامی، امکانات و شرایط تحصیل بیشتری برای زنان فراهم گردیده و عملاً در نگرش جامعه نسبت به ادامه تحصیل زنان تغییراتی به وجود آمده است. افزایش تعداد زنان تحصیل کرده ارتقای فرهنگ جامعه را به دنبال داشته است ولی افزایش بار تکفل و توسعه خط فقر در جامعه را می توان از جمله پیامدهای سوء کاهش اشتغال زنان به شمار آورد. بنابراین با توجه به این موارد مطرح شده، اهمیت موضوع تحقیق از جایگاه بالایی برخوردار می شود که ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و اشتغال زنان فارغ التحصیل دانشگاه در چه وضعیتی برخوردارند و اثرات کدامیک از این ابعاد نقش تعیین کننده ای بر روی زنان فارغ التحصیل و دانشجو داشته است. بطور کلی اهمیت موضوع تحقیق را می توان از سه دیدگاه مورد بررسی قرار داد.

۱- از دیدگاه فارغ التحصیلان

فارغ التحصیلان انتظار دارند که بعد از فارغ التحصیلی، دانشگاه توانسته باشد بر روی ابعاد آموزشی اجتماعی و فرهنگی و اشتغال آنها موثر بوده باشد.

۲- از دیدگاه دانشگاه

دانشگاه انتظار دارد که دانشجویان و فارغ التحصیلان را در دوره تحصیل آموزش مناسب را ارائه داده و بر روی ابعاد اجتماعی و فرهنگی آنها موثر بوده باشد.

۳- از دیدگاه جامعه

جامعه انتظار دارد فارغ التحصیلان دانشگاه ها از کار آمدی بالایی در خصوص مسایل آموزشی و اجتماعی و فرهنگی داشته باشند و از لحاظ علمی در سطحی باشند که در زمان اشتغال بتواند کارها را به نحو موثر انجام دهند.

فرضیه‌های تحقیق

مسأله اصلی این تحقیق آن است که آیا تأسیس دانشگاه بر فارغ التحصیلان و دانشجویان زن تأثیر داشته است در راستای این سؤال میزان آن بر روی هریک از متغیرهای (اشتغال، آموزشی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی) زنان چقدر است؟ جهت پاسخ علمی و جامع به سؤال بالایی تردید نیازمند به تحقیقی همه جانبه است که با استفاده از روش‌های پژوهش علمی تأثیر و عملکرد آن را ارزیابی نمایم. برای این منظور فرضیه‌های زیر مطرح گردید:

فرضیه اول: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور اشتغال زنان (دانشجو) مؤثر است.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور اشتغال زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در آموزش زنان (دانشجو) مؤثر است.

فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در آموزش زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

فرضیه پنجم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور فرهنگی زنان (دانشجو) مؤثر است.

فرضیه ششم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور فرهنگی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

فرضیه هفتم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور اقتصادی زنان (دانشجو) مؤثر است.

فرضیه هشتم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور اقتصادی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

فرضیه نهم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور اجتماعی زنان (دانشجو) مؤثر است.

فرضیه دهم: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور اجتماعی زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

در این تحقیق تأسیس دانشگاه بعنوان متغیر مستقل و امور آموزشی، فرهنگی و اقتصادی و اشتغال بعنوان متغیر وابسته هستند.

حجم نمونه و روش نمونه گیری

نمونه گروه کوچکی از جامعه است که برای مشاهده و تجزیه و تحلیل انتخاب می‌شوند. و در این پژوهش جامعه دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی اباد کتول است. چون مطالعه تمامی جامعه از نظر هزینه و صرف زمان بالا به صرفه نیست لذا از جامعه زیر مجموعه‌ای به عنوان نمونه انتخاب و مورد مطالعه قرار می‌گیرند. اگر نمونه معرف واقعی جامعه باشد، می‌توان نتایج حاصل از نمونه را به کل جامعه تعمیم داد (حسن زاده، ۱۳۸۲، ص ۹۹).

کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) جدولی را فراهم کرده‌اند که با استفاده از آن می‌توان حجم نمونه را از روی حجم جامعه برآورد و تعیین کرد. با توجه به خطای نمونه گیری ۵٪ و سطح

$$N \geq \frac{Z_a^2 N \cdot p(1-p)}{d^2(N-1) + Z_a^2 \cdot P(1-P)}$$

اطمینان ۹۵٪ از طریق فرمول کوکران

کرده‌اند که با جاگذاری در فرمول فوق حجم نمونه به دست می‌آید، لذا با اطمینان خاطر از این جدول استفاده می‌گردد. (همان، ۱۳۸۲ ص ۱۳۳)

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی تعداد نمونه فارغ التحصیلان زن در سال‌های مختلف

جمع	۷۹-۸۳	۷۳-۷۸	۶۷-۷۲	سال فارغ التحصیلی
				تعداد
۲۶۳۹	۱۲۴۲	۹۲۵	۴۷۲	فراوانی (F _i)
۱	۰/۴۷۰	۰/۳۵۱	۰/۱۷۹	فراوانی نسبی (F _i)
۳۰۰	۱۴۱	۱۰۵	۵۲	تعداد نمونه بر حسب جدول مورگان

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی و تعداد نمونه دانشجویان زن در مقطع کارشناسی

رشته‌های مختلف تحصیلی

رشته / تعداد	پرستاری	تربیت بدنی	حسابداری	بازرگانی	زبان و ادبیات فارسی معلمان	سایر رشته‌ها	جمع
فراوانی (F_i)	۲۲۸	۵۵	۴۰۱	۲۳۹	۲۱	۱۲۷	۱۰۷۱
فراوانی نسبی (f_i)	۰/۲۲	۰/۰۵۱	۰/۳۷	۰/۲۲	۰/۰۲	۰/۱۲	۱
تعداد نمونه برحسب جدول مورگان	۴۹	۱۱	۸۲	۴۸	۴	۲۶	۲۲۰

روش‌های تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها

روش‌های تجزیه و تحلیل آماری داده‌های این پژوهش در دو سطح توصیفی و استنباطی بوده است. برای توصیف متغیرها از آمار توصیفی و در سطح استنباطی از آزمون (Z) استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌های پژوهش

۱- تجزیه و تحلیل فرضیه اول پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور اشتغال زنان (دانشجو) موثر است.

جدول شماره ۳ توزیع فراوانی

گزینه‌ها / تعداد	کاملاً مخالفم	کاملاً موافقم	مخالفم	موافقم	نظری ندارم	جمع
فراوانی (F_i)	۴	۲۶	۹۷	۶۷	۱۴	۲۰۸
فراوانی نسبی (f_i)	۰/۰۲	۰/۱۲	۰/۴۷	۰/۳۲	۰/۰۷	۱
درصد فراوانی (P_i)	۲	۱۲	۴۷	۳۲	۷	۱۰۰

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/50 \quad \text{نقیض فرضیه ادعا شده} \\ H_1: p > 0/50 \quad \text{فرضیه ادعا شده} \end{array} \right.$$

$$\bar{P} = 0/79$$

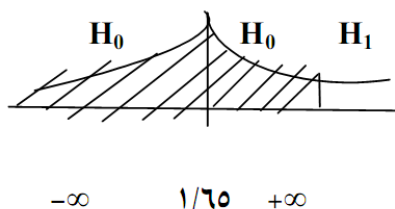
$$Z = \frac{\bar{p} - P_0}{S_{p.}} = \frac{0/79 - 0/50}{0/035} = 8/29$$

$$S_{p.} = \sqrt{\frac{p \cdot q}{n}} = \sqrt{\frac{0/50 \times 0/50}{208}} = 0/035$$

$$\alpha = 1 - c = 1 - 0/95 = 0/05$$

$$Z_{\alpha} = Z_{0/05} = +1/65$$

مقدار بحرانی

یافته‌های فرضیه اول پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد، بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که فرضیه H_1 یعنی فرضیه ادعا شده مورد تأیید است یعنی بیش از ۵۰ درصد افراد جامعه سؤال تخصصی فوق را مورد تأیید قرار داده‌اند. به عبارت دیگر، می‌توان گفت که بیش از ۵۰ درصد افراد جامعه (دانشجویان) تأسیس دانشگاه را در مورد اشتغال زنان مؤثر دانسته‌اند.

۲- تجزیه و تحلیل فرضیه دوم پژوهش: به نظر می‌رسد تأسیس دانشگاه در امور اشتغال زنان (فارغ التحصیل) مؤثر است.

جدول شماره ۴ توزیع فراوانی

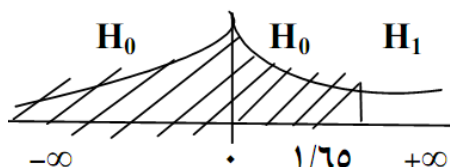
جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالقم	گزینه‌ها تعداد
۲۷۸	۱۸	۷۳	۱۳۷	۳۹	۱۱	فراوانی (F_i)
۱	۰/۰۷	۰/۲۶	۰/۴۹	۰/۱۴	۰/۰۴	فراوانی نسبی (f_i)
۱۰۰	۷	۲۶	۴۹	۱۴	۴	درصد فراوانی (P_i)

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0 \quad p \leq 0.50 \quad \text{نقیض فرضیه ادعا شده} \\ H_1 \quad p > 0.50 \quad \text{فرضیه ادعا شده} \end{array} \right. \quad \bar{P} = 0.75$$

$$Z_{\alpha} = Z_{0.05} = +1.65$$

$$S_{p.} = \sqrt{\frac{P.Q.}{n}} = \sqrt{\frac{0.5 \times 0.5}{278}} = 0.03$$

$$Z = \frac{\bar{p} - p.}{S_{p.}} = \frac{0.75 - 0.5}{0.03} = 8.33 \quad \text{آماره آزمون}$$

یافته‌های فرضیه دوم پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که فرضیه ادعا شده مورد تأیید است.

به عبارت دیگر، می‌توان گفت که بیش از ۵۰ درصد افراد جامعه (زنان فارغ التحصیل) تاسیس را در امور اشتغال زنان موثر دانسته‌اند.

۳- تجزیه و تحلیل فرضیه سوم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در آموزش زنان

(دانشجو) موثر است.

جدول شماره ۵ توزیع فراوانی

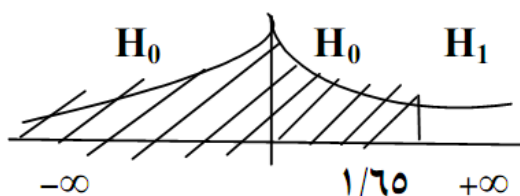
جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها تعداد
۲۰۷	۱۶	۶۹	۱۰۲	۱۵	۵	فراوانی (F_i)
۱	۰/۰۸	۰/۳۴	۰/۴۹	۰/۰۷	۰/۰۲	فراوانی نسبی (f_i)
۱۰۰	۸	۳۴	۴۹	۷	۲	درصد فراوانی (P_i)

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0.50 \text{ نقیض فرضیه ادعا شده} \\ H_1: p > 0.50 \text{ فرضیه ادعا شده} \end{array} \right. \quad \bar{P} = 0.83 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{p.q.}{n}}$$

$$Z_{\alpha} = Z_{0.05} = 1.65 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{0.25}{207}} = 0.0348$$

$$Z = \frac{\bar{p} - p.}{S_{p.}} = \frac{0.83 - 0.5}{0.0348} = \frac{0.33}{0.0348} = 9.48$$

یافته‌های فرضیه سوم پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد، بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که

فرضیه H_1 یعنی فرضیه ادعا شده مورد تأیید افراد جامعه است. به عبارت دیگر، با احتمال ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

افراد جامعه آماری که بیش از ۵۰ درصد دانشجویان تأیید نموده‌اند که تاسیس دانشگاه در آموزش زنان موثر بوده است.

۴- تجزیه و تحلیل فرضیه چهارم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در آموزش زنان (فارغ التحصیل) موثر است.

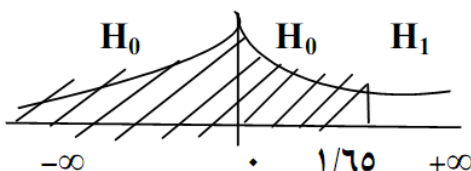
جدول شماره ۶ توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها تعداد
۲۷۶	۲۵	۹۷	۱۲۴	۲۳	۷	فراوانی (F_i)
۱	۰/۰۹	۰/۳۵	۰/۴۵	۰/۰۸	۰/۰۳	فراوانی نسبی (f_i)
۱۰۰	۹	۳۵	۴۵	۸	۳	درصد فراوانی (P_i)

$$\bar{P} = 0/8 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{0/25}{276}} = 0/03$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/5 \\ H_1: p > 0/5 \end{array} \right. \quad Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_{p.}} = \frac{0/8 - 0/5}{0/03} = 10 \text{ آماره آزمون}$$

$$Z_{\alpha} = Z_{1/65} = +1/65 \text{ مقدار بحرانی}$$

یافته‌های فرضیه چهارم پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار رسم شده قرار می‌گیرد، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد

فرضیه

ادعا شده H_1 مورد تأیید است. به عبارت دیگر با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

بیش از ۵۰ درصد زنان فارغ التحصیل تأیید نموده‌اند که تاسیس دانشگاه در آموزش زنان

موثر بوده است.

۵- تجزیه و تحلیل فرضیه پنجم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور فرهنگی زنان (دانشجو) موثر است.

جدول شماره ۷ توزیع فراوانی

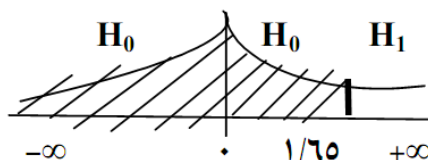
جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها تعداد
۲۰۷	۲۴	۵۷	۹۴	۲۶	۶	فراوانی (F _i)
۱	۰/۱۱	۰/۲۸	۰/۴۵	۰/۱۳	۰/۰۳	فراوانی نسبی (f _i)
۱۰۰	۱۱	۲۸	۴۵	۱۳	۳	درصد فراوانی (P _i)

$$S_{P_i} = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{207}} = 0/0348$$

$$\bar{P} = 0/73$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/5 \quad \text{نقیض فرضیه ادعا شده} \\ H_1: p > 0/5 \quad \text{فرضیه ادعا شده} \end{array} \right. \quad Z_{\alpha} = Z_{0/05} = 1/65 \quad \text{مقدار بحرانی}$$

$$Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_{P_i}} = \frac{0/73 - 0/5}{0/0348} = \frac{0/23}{0/0348} = 6/61 \quad \text{آماره آزمون}$$

یافته‌های فرضیه پنجم پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H₁ نمودار قرار می‌گیرد، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد می‌توان گفت که فرضیه ادعا شده H₁ مورد تأیید افراد جامعه است. به عبارت دیگر، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

بیش از ۵۰ درصد دانشجویان زن تأیید نموده‌اند که تاسیس دانشگاه در بهبود امور فرهنگی زنان موثر بوده است.

۶- تجزیه و تحلیل فرضیه ششم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور فرهنگی زنان (فارغ التحصیل) موثر است.

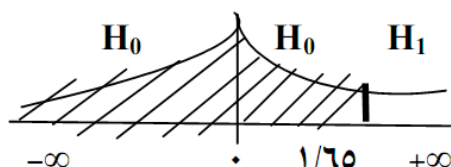
جدول شماره ۸ توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها / تعداد
۲۶۷	۳۰	۶۵	۱۲۲	۳۹	۱۱	فراوانی (F_i)
۱	۰/۱۱	۰/۲۴	۰/۴۶	۰/۱۵	۰/۰۴	فراوانی نسبی (f_i)
۱۰۰	۱۱	۲۴	۴۶	۱۵	۴	درصد فراوانی (P_i)

$$\bar{P} = 0.70 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{0.15 \times 0.15}{267}} = 0.0306$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0.5 \quad \text{مقدار بحرانی } Z_{\alpha} = Z_{1-0.5} = +1/65 \text{ نقیض فرضیه ادعا شده} \\ H_1: p > 0.5 \quad \text{فرضیه ادعا شده} \end{array} \right.$$

$$Z = \frac{\bar{p} - p_0}{S_{p.}} = \frac{0.70 - 0.5}{0.0306} = \frac{0.20}{0.0306} \quad Z = 6/5 \quad \text{آماره آزمون}$$

یافته‌های فرضیه ششم پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار رسم شده بنابراین با احتمال ۹۵ درصد فرضیه

ادعا شده H_1 مورد تأیید است. به عبارت دیگر، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

بیش از ۵۰ درصد کلیه زنان فارغ التحصیل تأیید نموده‌اند که تاسیس دانشگاه در بهبود امور فرهنگی آنها موثر بوده است.

۷- تجزیه و تحلیل فرضیه هفتم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور اقتصادی زنان (دانشجو) موثر است.

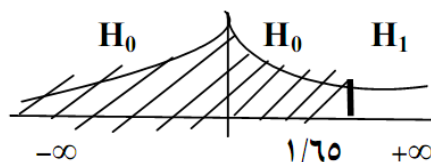
جدول شماره ۹ توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها / تعداد
۲۰۷	۲۵	۵۶	۱۰۲	۱۹	۵	فراوانی (F_i)
۱	۰/۱۲	۰/۲۷	۰/۴۹	۰/۰۹	۰/۰۳	فراوانی نسبی (f_i)
۱۰۰	۱۲	۲۷	۴۹	۹	۳	درصد فراوانی (P_i)

$$\bar{P} = 0/6 \quad S_{P.} = \sqrt{\frac{0/5 \times 0/5}{207}} = 0/0348$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/5 \quad \text{نقیض فرضیه ادعا شده} \\ H_1: p > 0/5 \quad \text{فرضیه ادعا شده} \end{array} \right. \quad Z_{\alpha} = Z_{0/05} = +1/65 \quad \text{مقدار بحرانی}$$

$$Z = \frac{\bar{P} - P_0}{S_{P.}} = \frac{0/76 - 0/5}{0/0348} = 7/47 \quad \text{آماره آزمون}$$

یافته‌های فرضیه هفتم پژوهش:

چون آماره آزمون Z (۷/۴۷) در منطقه H_1 نمودار رسم شده در فوق قرار می‌گیرد، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد فرضیه ادعا شده H_1 مورد تأیید افراد جامعه است. به عبارت دیگر، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

بیش از ۵۰ درصد کلیه دانشجویان زن تأیید نموده‌اند که تاسیس دانشگاه در بهبود امور اقتصادی زنان موثر بوده است.

۸- تجزیه و تحلیل فرضیه هشتم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور اقتصادی زنان (فارغ التحصیل) موثر است.

جدول شماره ۱۰ توزیع فراوان

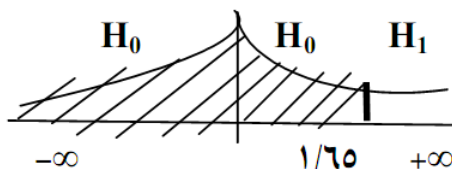
تعداد	گزینه‌ها	کاملاً مخالفم	کاملاً موافقم	مخالفم	موافقم	نظری ندارم	جمع
(F_i)	فراوانی	۷	۳۳	۱۳۶	۷۰	۳۳	۲۷۹
(f_i)	فراوانی نسبی	۰/۰۳	۰/۱۲	۰/۴۸	۰/۲۵	۰/۱۲	۱
(P_i)	درصد فراوانی	۳	۱۲	۴۸	۲۵	۱۲	۱۰۰

$$\bar{P} = 0.73 \quad S_{p.} = \sqrt{\frac{0.15 \times 0.15}{279}} = 0.03$$

مقدار بحرانی $Z_{\alpha} = Z_{1,0.5} = 1.65$ نقیض فرضیه ادعا شده $H_0: p \leq 0.50$

فرضیه ادعا شده $H_1: p > 0.50$

آماره آزمون $Z = \frac{\bar{p} - p.}{S_{p.}} = \frac{0.73 - 0.50}{0.03} = \frac{0.23}{0.03} = 7.67$ $Z = 7.67$

یافته‌های فرضیه هشتم پژوهش:

چون آماره آزمون ($Z = 7.67$) در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد بنابراین با احتمال ۹۵ درصد فرضیه H_1 ادعا شده مورد تأیید است. به عبارت دیگر، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

بیش از ۵۰ درصد کلیه زنان فارغ التحصیل تأیید نموده‌اند که تاسیس دانشگاه در بهبود امور اقتصادی آنها موثر بوده است.

۹- تجزیه و تحلیل فرضیه نهم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور اجتماعی زنان (دانشجو) موثر است.

جدول شماره ۱۱ توزیع فراوانی

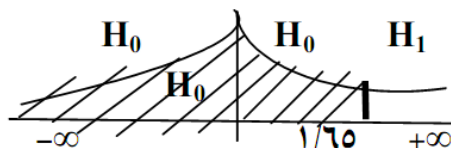
جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گزینه‌ها تعداد
۲۰۶	۲۱	۶۸	۱۰۱	۱۳	۳	فراوانی (F_i)
۱	۰/۱۱	۰/۳۳	۰/۴۹	۰/۰۶	۰/۰۱	فراوانی نسبی (f_i)
۱۰۰	۱۱	۳۳	۴۹	۶	۱	درصد فراوانی (P_i)

$$\bar{P} = 0/82$$

$$S_{P.} = \sqrt{\frac{0/25}{206}} = 0/0348$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/50 \quad \text{نقیض فرضیه ادعا شده} \\ H_1: p > 0/50 \quad \text{فرضیه ادعا شده} \end{array} \right. \quad Z_{0/05} = 1/65$$

$$Z = \frac{\bar{P} - P_0}{S_{P.}} = \frac{0/82 - 0/50}{0/0348} = 9/2 \quad \text{آماره آزمون}$$

یافته‌های فرضیه نهم پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد می‌توان گفت که فرضیه H_1 ادعا شده مورد تأیید است. به عبارت دیگر با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

بیش از ۵۰ درصد کلیه دانشجویان زن تأیید نموده‌اند که تاسیس دانشگاه در بهبود امور اجتماعی زنان موثر بوده است.

۱۰- تجزیه و تحلیل فرضیه دهم پژوهش: به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور اجتماعی زنان (فارغ التحصیل) موثر است

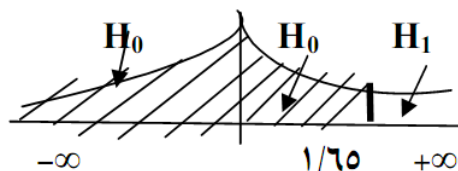
جدول شماره ۱۲ توزیع فراوانی

جمع	نظری ندارم	کاملاً موافقم	موافقم	مخالقم	کاملاً مخالقم	گزینه‌ها تعداد
۲۷۶	۲۸	۷۸	۱۳۶	۲۸	۶	فراوانی (F_i)
۱	۰/۱	۰/۲۸	۰/۴۹	۰/۱	۰/۰۳	فراوانی نسبی (f_i)
۱۰۰	۱۰	۲۸	۴۹	۱۰	۳	درصد فراوانی (P_i)

$$\bar{P} = 0/77 \quad S_{P.} = \sqrt{\frac{0/25}{276}} = 0/03$$

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: p \leq 0/50 \\ H_1: p > 0/50 \end{array} \right. \quad Z_{0/05} = 1/65$$

$$Z = \frac{\bar{P} - p.}{S_{P.}} = \frac{0/77 - 0/50}{0/03} = 9$$

یافته‌های فرضیه دهم پژوهش:

چون آماره آزمون در منطقه H_1 نمودار قرار می‌گیرد، بنابراین با احتمال ۹۵ درصد فرضیه H_1 ادعا شده مورد تأیید است. به عبارت دیگر با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که:

بیش از ۵۰ درصد زنان فارغ التحصیل تأیید کرده‌اند که تاسیس دانشگاه در بهبود امور اجتماعی زنان موثر بوده است.

بحث و نتیجه گیری

نیروی انسانی یک عامل استراتژیک در توسعه پایدار محسوب می‌شود. همزمان با ایجاد بسترهای اقتصادی و گسترش دامنه فعالیت مولد همواره نیاز به نیروی متخصص و آموزش دیده لازم است.

توسعه پایدار متکی بر عوامل درون‌زا از ابعاد علمی، فنی، تخصصی و از بعد فرهنگ سازی و وابستگی بسیار زیادی به سطح آموزش و تسهیلات و افزایش توان تخصصی نیروی انسانی بالاخص زنان را دارد. در نتیجه اینکه توسعه پایدار در سایه نیروی انسانی آگاه و متعهد در بستر یک جامعه قابل تحقق است.

از جمله وظایف مهم دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و مورد نیاز جامعه و آماده کردن آنها برای اشتغال در بخش‌های مختلف می‌باشد. علاوه بر نیاز مبرم کشور به نیروی متخصص، دانشگاه‌ها از جمله پرارزش‌ترین منابعی هستند که برای پیشرفت و توسعه در اختیار جامعه قرار می‌گیرند و نقش‌های متفاوتی را بر عهده دارند.

افزایش مشارکت زنان و دختران در آموزش عالی واقعیتی است که دارای علل و ابعاد چندگانه بوده و از پیامدهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی چندگانه برخوردار است. بررسی تاثیرات آموزش عالی در سطوح مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی زنان نشان از بهبود جایگاه زنان در زندگی فردی و اجتماعی دارد. افزایش زنان تحصیل کرده در هر جامعه، یکی از شاخص‌های توسعه محسوب می‌شود و حضور آنان در دانشگاه‌ها و مراکز مختلف آموزشی به اینان فرصت می‌دهد بخشی از مهارت‌های زندگی و از همه مهم‌تر تجربه حضور

در عرصه‌های علمی را فرا گیرند. زنان تحصیل کرده مزیت دیگری نیز در جوامع در حال رشد دارند و آن نقش موثری است که می‌تواند در کنترل پیامدهای بی‌ثبات کننده ناشی از توسعه و به ویژه در کنترل پیامدهای مرسوم به شرکت فرهنگی توسعه ایفا کنند. آموزش زنان به طور کلی و افزایش مشارکت زنان در آموزش عالی به طور ویژه، در حوزه خانوادگی و خصوصی افراد پیامدهای متعددی دارد. از سوی دیگر این افزایش مشارکت موجب افزایش سهم زنان در نیروی کار فعال جامعه و اشتغال اینان شده و می‌تواند شانس بیشتری برای توسعه شغلی و نیل به مشاغل با مراتب بالا برای آنان فراهم آورد.

از آنجا که توسعه فرهنگی یکی از مولفه‌های اساسی در توسعه همه جانبه محسوب می‌شود لذا، نقش دانشگاه در امور فرهنگی از اهمیت بسزائی برخوردار است. از سوی دیگر شناخت ساختار اجتماعی و اقشار مختلف اجتماعی که وارد دانشگاه می‌شوند و نقشی که دانشگاه بر روی زنان دانشجو و فارغ التحصیل می‌گذارد از پیش شرط‌های اساسی در توسعه منابع انسانی محسوب می‌گردد. در تجزیه و تحلیل آماری که صورت گرفت خصوص تاسیس دانشگاه بر روی امور فرهنگی زنان دانشجو و فارغ التحصیل بوده مورد تأیید قرار گرفت. این نتیجه با تحقیقات قبلی مطابقت دارد. یعنی دانشگاه توانسته است نقش خود را در امور فرهنگی زنان ایفا نماید و طبق تحقیقی که سید محمد میرمحمدی انجام داده بود به این نتیجه رسید که دانشگاه در امر ترویج علم و فرهنگ در جامعه که یکی از عوامل اصلی در توسعه نیروی انسانی است موفق ارزیابی شده است و رابطه مثبت داشته است (میرمحمدی، ۱۳۷۸، ص ۲۴۷). همچنین در تحقیقی که توسط کریمی و روحانی انجام شده است به این نتیجه رسیدند که عملکرد دانشگاه به عنوان یک مرکز آموزش عالی در جهت رشد و توسعه دستاوردهای فرهنگی، اجتماعی، علمی و فنی و نیروهای متخصص جامعه نقش بسزایی داشته است. بنابراین،

دانشگاه را می‌توان در رده بزرگترین مراکز تولید دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی محسوب کرد (کریمی و روحانی، ۱۳۷۸، ص ۱۶۹).

همچنین در تحقیقی دیگر که توسط کرباسی انجام شده است به این نتیجه رسید که دانشگاه علاوه بر نقشی که در تامین نیروی انسانی متخصص جهت رشد و توسعه اقتصادی کشور ایفا نموده است با تاسیس این دانشگاه در اقصی نقاط کشور به پیوندهای عمیق اجتماعی و فرهنگی جامعه اسلامی نقش مهمی داشته است (کرباسی، ۱۳۷۷، ص ۱۳۲).

همچنین فرضیه نهم و دهم این تحقیق عبارت بود از این که به نظر می‌رسد تاسیس دانشگاه در امور اجتماعی زنان دانشجوی و فارغ التحصیل موثر است. تجزیه و تحلیل آماری صورت گرفته از داده‌های تحقیق حاکی از تأیید آن‌ها است. که با تحقیقات قبلی انجام گرفته در این زمینه هماهنگ و همسو است. طبق تحقیقی که خسرو موحد انجام داده است به این نتیجه رسیده است که دانشگاه نقش‌های زیر را داشته است:

۱- تامین نیروی انسانی متخصص جهت اهداف توسعه کشور داشته است.

۲- ارتقای سطح اجتماعی، فرهنگی و علمی کشور.

۳- بالا بردن ظرفیت آموزش عالی کشور.

۴- بالا بردن امکان دسترسی به دانشگاه در مناطق محروم کشور.

۵- بهبود کیفیت و ارتقاء بهره‌وری جامعه.

۶- بالا بردن توان تخصصی نیروی انسانی در کشور (موحد، ۱۳۷۸، ص ۱۱۵)

همچنین در تحقیقی که توسط نجفیان پور انجام شده است به این نتیجه رسیده است که با توجه به اینکه دور بودن محل تحصیل از محل سکونت تضاد بین باورهای فرهنگی شهرهای کوچک نسبت به شهرهای بزرگ، می‌تواند به گونه‌ای موجبات نگرانی دانشجویان و خانواده‌ها

را در بعد فرهنگی و اجتماعی ایجاد کند. دانشگاه با تاسیس واحدهای دانشگاهی در شهرهای کوچک و محروم به حفظ ارزش‌ها، کمک شایانی کرده است (نجفیان پور، ۱۳۷۸، ص ۲۵۲).

منابع

- ۱- اکرامی، محمود « الگوی رهبری آموزشی در دانشگاه‌های دولتی ایران » فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، شماره ۲۹ سال ۱۳۸۲.
- ۲- امین زاد، فرخ (جهت شناسی کار) جلد دوم، سال ۱۳۸۱.
- ۳- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با تشکل‌های دانشجویی قم مورخ ۱۳۷۴/۹/۱۸
- ۴- بامداد، شیدا، « ساختار اشتغال زنان و تغییرات آن در چهل سال گذشته و بررسی رابطه میزان‌های اشتغال زنان با عوامل اجتماعی، اقتصادی در شهرستان ایران » دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، سال ۱۳۷۶.
- ۵- بست، جان. « روش‌های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری » ترجمه حسن پاشا شریفی و نرگش طالقانی. تهران. انتشارات رشد ۱۳۷۱.
۶. جاسبی، عبدالله، سخنرانی اولین اجلاس بررسی عملکرد و خدمات دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۷- حسن زاده، رمضان (روش‌های تحقیق در علوم رفتاری) نشر ساوالان، تهران چاپ اول، ۱۳۸۲
- ۸- کرباسی، منیژه، نقش دانشگاه آزاد اسلامی در جنبه‌های فرهنگی، اقتصادی، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸
- ۹- کریمی، فرار و عباس روحانی، دانشگاه آزاد اسلامی به مثابه یک سرمایه فرهنگی برای کشور، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۱۰- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۱- زاهدی، شمس‌السادات زاهدی (ارتقای مشارکت زنان در سطوح مدیریتی) همایش سیاسی زنان، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۸۱.
- ۱۲- متینگ، مارلین و پاتریشیا داک، هنر مدیریت و زنان، ترجمه مسعود خرسند. تهران. نشر آروین، چاپ اول ۱۳۷۵.

- ۱۳- موحد، خسرو، جایگاه دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه کشور، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۱۴- میرمحمدی، سیدمحمد، نقش آموزش عالی در توسعه پایدار، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۱۵- نجفیان پور، بانودخت، دانشگاه آزاد اسلامی در بعد روانی- اجتماعی خانواده‌ها، مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۱۶- نادری، عزت الله و مریم سیف نراقی (روش های تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی)، تهران، دفتر تحقیقات و انتشارات بدر، ۱۳۶۸.
- ۱۷- ویلیامز فولتن آدگوردون جی.، آموزش عالی و برنامه ریزی نیروی انسانی، سازمان مدیریت برنامه و بودجه مرکز مدارك اجتماعی - اقتصادی، تهران ۱۳۷۴.
- 18- Knapper, C. K. and. A. Cropley (2000) ((Lifelong Learning in Higher Education, Knapper London: Kogan Rage.
- 19- Xiaozhou, x. (2001). ((the Role of the university in Lifelong Learning Perspectives From the Peoples Republic of China.